

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Факультет механічний
Кафедра метрології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор з науково-педагогічної роботи
професор *А.Г. Батракова*
«4» вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	<u>ОКЗ “Цивільний захист”</u> (шифр за освітньою програмою і назва навчальної дисципліни)
статус дисципліни	<u>обов’язкова</u> (обов’язкова / вибіркова)
рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський)</u> (перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-науковий))
галузь знань	<u>13 Механічна інженерія</u> (шифр і назва галузі)
спеціальність	<u>133 “Галузеве машинобудування”</u> (шифр і назва спеціальності)
освітня програма	<u>“АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ”</u> (назва освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми)
мова навчання	<u>державна</u>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру і приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Завдання вивчення дисципліни передбачає засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їх розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на запобігання НС, захисту персоналу, населення, матеріальних і культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їх наслідків.

Освоївши програму навчальної дисципліни "Цивільний захист" магістри у відповідних напрямках підготовки, повинні бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог ЦЗ та володіти наступними головними професійними компетенціями для забезпечення реалізації вказаних завдань.

2. Передумови для вивчення дисципліни:

Вивчення нормативної дисципліни « Цивільний захист » передбачено чинними Законом України «Про Цивільну оборону в Україні» (03.02.1993 р., змінено на № 2470-III (2470-14) від 29.05.2001, ВВР, 2001, № 32, ст.172), та нормативними актами України: наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 р. № 969/922/216, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 9 листопада 2010 р. за № 1057/18352 і визначає зміст і обсяги навчання та форми контролю знань з нормативної дисципліни «Цивільний захист», в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України (наказ МОН від 18.04.2006 № 304). Цей Закон визначає засади формування і реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, здійснення заходів з безпеки та захисту населення і територій, об'єктів національної економіки, інших матеріальних і культурних цінностей та доквілля від негативних наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру (далі - надзвичайні ситуації), мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи, інших технологічних аварій, повноваження органів, які здійснюють зазначені заходи. Це забезпечує можливість викладання дисципліни «Цивільний захист» з урахуванням професійної орієнтації студентів.

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів / год. 3,0 / 90		
Семестр викладання дисципліни	<u>2</u> (порядковий номер семестру)	<u> </u> (порядковий номер семестру)
Розподіл часу за навчальним планом:		
– лекції, год.	16	
– практичні (семінарські) заняття, год.	16	
– лабораторні заняття, год.	-	
– самостійна робота, год.	58	
– курсовий проєкт, год.	-	
– курсова робота, год.	-	
– розрахунково-графічна робота (контрольна робота), год.	-	
– підготовка та складання екзамену, год.	-	
Підсумковий контроль (залік або екзамен)	залік	

4. Компетентності

Інтегральні:

– здатність особи розв'язувати складні задачі та проблеми галузевого машинобудування, що передбачають дослідження та/або здійснення інновацій та характеризуються невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

- ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК9. Здатність працювати в команді.

Фахові:

- ФК3. Здатність створювати нову техніку та технології в галузі механічної інженерії.
- ФК4. Усвідомлення перспективних завдань сучасного виробництва, спрямованих на задоволення потреб споживачів, володіння тенденціями інноваційного розвитку технологій галузі.
- ФК5. Здатність розробляти і реалізовувати плани й проєкти у сфері галузевого машинобудування та дотичних видів діяльності, здійснювати відповідну підприємницьку діяльність.

5. Очікувані результати навчання з дисципліни:

- РН3. Знати і розуміти процеси галузевого машинобудування, мати навички їх практичного використання.
- РН7. Готувати виробництво та експлуатувати вироби машинобудування протягом життєвого циклу.

6. Методи навчання

Головними методами навчання є:

- словесні методи (лекції, бесіди з елементами формування проблемних завдань);
- наочні методи (мультимедійні презентації);
- практичні методи (розрахункові вправи з аналізом моделей реальних ситуацій);
- проблемно-пошукові (виконання завдань самостійної роботи, спрямованих на активізацію отриманих знань під час аудиторних занять та виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності).

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Загальними критеріями оцінки студенту за усну (письмову) відповідь при контролі на заліках з оцінкою та екзаменах є:

90–100 балів «відмінно», якщо слухач (студент) показав глибокі знання програмного матеріалу, грамотно і логічно його викладає, швидко приймає правильні рішення.

82-89 балів «Дуже добре», якщо слухач (студент) виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.

75–89 балів «добре», якщо слухач (студент) твердо знає програмний матеріал, грамотно його викладає, не припускає істотних неточностей у відповіді, правильно застосовує отримані знання при вирішенні практичних питань, правильно володіє прийомами роботи.

60–74 балів «задовільно», якщо слухач (студент) має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, не припускає грубих помилок у відповіді, вимагає в окремих випадках навідних запитань для прийняття правильного рішення, припускає окремі неточності або недостатньо спритно виконує прийоми роботи.

0–59 балів «незадовільно», якщо слухач (студент) припускає грубі помилки у відповіді, не може застосувати отримані знання на практиці, невпевнено і неточно відповідає на додаткові та навідні запитання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Для заліку

Поточний контроль								Разом за дисципліну
T ₁	T ₂	T ₃	T ₄	T ₅	T ₆	T ₇	T ₈	100
12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	

Рейтингова оцінка з дисципліни та її переведення в оцінки за національною шкалою і шкалою ECTS здійснюється згідно з Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ХНАДУ.

8. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики з дисципліни “Цивільний захист” є навчальні матеріали, які використовуються для перевірки рівня навчальних досягнень студентів: тести.

Під час поточного контролю оцінюється здатність та рівень виконання студентом завдань на практичних заняттях, результати самостійної роботи з навчальною літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

9. Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин		Література
		очна	заочна	
1	2	3	4	5
1	ЛК. Система цивільного захисту України (ЦЗ)	2	-	1, 2,3
	ПР. Причини виникнення надзвичайних ситуацій (НС) та їх складові.	2	-	
	СР. Підготовка до практичного заняття № 1	7	-	
2	ЛК. Небезпеки що спричиняють НС	2	-	2, 4
	ПР. Надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру	2	-	
	СР. Підготовка до практичного заняття № 2	7	-	
3	ЛК. Характеристика зон радіаційного, хімічного та біологічного зараження	2	-	3, 5
	ПР. Оцінка радіаційної обстановки при НС	2	-	
	СР. Підготовка до практичного заняття № 3	7	-	
4	ЛК. Моніторинг і прогнозування НС	2	-	4, 5
	ПР. Оцінка оперативної хімічної обстановки НС	2	-	
	СР. Підготовка до практичного заняття № 4	7	-	
5	ЛК. Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ	2	-	5, 6
	ПР. Оцінка дії ударної хвилі при вибухах газоповітряних сумішей	2	-	
	СР. Підготовка до практичного заняття № 5	7,5	-	

6	ЛК. Заходи і дії ЦЗ в рамках профільної підготовки	2	-	6, 7
	ПР. Прилади ЦЗ при підготовки спеціалістів	2	-	
	СР. Підготовка до практичного заняття № 6	7,5	-	
7	ЛК. Стійкість роботи промислових об'єктів у НС	2	-	7, 8
	ПР. Оцінка пожежної обстановки на об'єкті господарської діяльності	2	-	
	СР. Підготовка до практичного заняття № 7	7,5	-	
8	ЛК. Організація та проведення заходів ЦЗ на промислових об'єктах	2	-	8, 9
	ПР. Спеціальні функції у сфері ЦЗ	2	-	
	СР. Підготовка до практичного заняття № 8	7,5	-	
Усього за семестр № 3				
	ЛК	16	-	
	ПР	16	-	
	СР	58	-	
УСЬОГО за дисципліною		90	-	

10. Орієнтовна тематика індивідуальних та/або групових занять

Сучасна екологічна ситуація в Україні. Законодавчо-нормативна база України з питань цивільного захисту. Кодекс Цивільного захисту. Основні питання державного управління системою цивільного захисту. Класифікація надзвичайних ситуацій природного характеру. Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Антропогенні чинники виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Характеристика надзвичайних ситуацій суспільно-політичного, воєнного характеру. Вплив ядерного ураження на людей і господарські об'єкти. Осередок хімічного ураження. Основні характерні риси осередку біологічного ураження. Основні заходи із захисту працівників підприємств і організацій, територій від надзвичайних ситуацій.

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Політика в галузі охорони праці. Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень. Вимоги до працівників певних категорій і порядок допуску їх до роботи. Режим праці та відпочинку. Організація робіт і порядок проведення атестації робочих місць. Класифікація вибухонебезпечних і пожежонебезпечних приміщень і зон. Основні засоби та заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкта. Засоби пожежогасіння.

11. Рекомендовані джерела інформації

Базова література

11.1. Конституція України. Основний закон. – К., 1996., Із змінами, внесеними Законами України від 07 лютого 2019 року, N 2680-VIII.

11.2. КОДЕКС ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ Із змінами і доповненнями, внесеними законами України від 14 травня 2013 року N 224-

ВІСНИК ОУ, 2013 р., N 44, ст. 1568, від 19 лютого 2021 року N 1259-ІХ, ОУ, 2021 р., N 23, ст. 1040 (який вводиться в дію з 17 червня 2021 року).

11.3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту» від 27 вересня 2017 року № 733.

11.4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» від 26 червня 2013 року № 444 (із змінами, внесеними згідно з постановою КМУ від 26.07.2018 №592).

11.5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій» від 31 січня 2018 року № 43-р.

Основна література

11.6. Богатов О. І., Попов В. М., Покотило В. Г., Кравцов М. М. Методичні вказівки і завдання до виконання практичних занять з дисципліни «Цивільний захист» призначені для студентів всіх спеціальностей та форм навчання. Харків. ХНАДУ. 2019. С. 105.

11.7. Попов В. М., Кравцов М. М., Богатов О. І. Методичні вказівки і завдання до виконання практичних занять з дисципліни «Цивільний захист та охорона праці у галузі». Харків. Видавн. ХНАДУ. 2020 р. 45 С.

11.8. Ковжого С. О., Тузіков С. А., Карманний Є. В., Зенін А. П. Цивільний захист і охорона праці в галузі. Навчальний посібник. Видавництво «Право». 2019. С. 192.

11.9. Олександр Запорожець, Валерій Михайлюк, Батир Халмурадов, А. В. Русаловський, Н. В. Кулалаєва. Цивільний захист. Видавництво: Центр учбової літератури. Рік видання: 2021. С. 264.

11.10. Дубінін В.А., Ізотов В.І., Ляшенко В.В., Маркіна Л.М., Савіна О.Ю., Штейн П.В. Актуальні питання цивільного захисту. Видавництво : ОЛДІ-ПЛЮС. 2020. С. 464.

11.11. Олександр Запорожець, Валерій Михайлюк, Батир Халмурадов, А. В. Русаловський, Н. В. Кулалаєва. Цивільний захист. Видавництво: Центр учбової літератури. Рік видання: 2021. С. 264.

Додаткова література

11.12. Наказ МВС України від 09.07.2018 № 579 «Вимоги щодо визначення критеріїв неможливості подальшого утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, оформлення документів, що підтверджують таку неможливість»

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE32333.html

11.13. Наказ МВС України від 06.08.2018 № 658 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18>

11.14. Кодекс цивільного захисту України 11.01.2021/ Посібник. Дата видання: 2019. С. 102.

11.15. Швайка Л. А. Цивільний захист у ДНЗ. Видавництво «Основа». 2018. С. 156.

12. Інформаційні ресурси

12.1 Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.

12.2. [Верховна Рада України](http://www.rada.kiev.ua) <http://www.rada.kiev.ua> .

12.3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.

12.4. [Міністерство екології та природних ресурсів України](http://www.menr.gov.ua/) <http://www.menr.gov.ua/>.

12.5. [Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи](http://www.mns.gov.ua/) <http://www.mns.gov.ua/>.

12.6. [Рада національної безпеки і оборони України](http://www.rainbow.gov.ua/) <http://www.rainbow.gov.ua/>.

12.7. [Постійне представництво України при ООН](http://www.uamission.org/) <http://www.uamission.org/>.

12.8. [Північноатлантичний альянс \(НАТО\)](http://www.nato.int/) <http://www.nato.int/>.

Розроблено та внесено::

Кафедрою метрології та безпеки життєдіяльності

Розробник (и) програми:

доцент, к. т. н., доцент

Кравцов М. М.

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри протокол № 1 від « 30 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

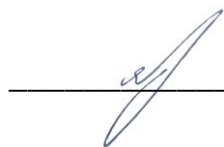
метрології та безпеки
життєдіяльності професор, к. т. н.

Богатов О. І.

Гарант ОПП: к. т. н., доц.

« 4 » вересня 2023 року

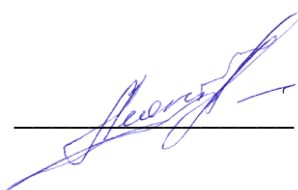
Ярита О. О.

ПОГОДЖЕНО:

Декан автомобільного факультету

д. т. н, професор

« 4 » вересня 2023 року

Леонт'єв Д. М.